

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИ

на гл. ас. д-р Габриела Йорданова,

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” (специалност „Социология“ (социология на цифровата икономика и новите технологии), професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата), обявен за нуждите на секция „Общество на знанието: наука, образование и иновации“ на ИФС-БАН, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 67/28.07.2020 г.

Монография:

Йорданова, Г. **Виртуалният офис: нова възможност за баланса работа-семејство в ИКТ сектора в България.** София: Акад.изд. „Проф. Марин Дринов“. 2020. стр.130. ISBN: 978-619-245-031-1 (eISBN: 978-619-245-040-3), достъпна на адрес: [https://press.bas.bg/bg/eBooks-105/show-106\(14\)](https://press.bas.bg/bg/eBooks-105/show-106(14))

В съвременните условия на цифрова икономика и общество, информационните технологии придобиват все по-важна роля в стопанския и социалния живот, както и върху трудово-професионалния живот на отделния индивид. Те променят стереотипите за месторабота, работно място, работно време и пр. Всичко това поражда нови, непознати до сега проблеми, свързани с нагласите, готовността и приспособяването към подобни условия на труд.

Арената на виртуалната работа в България е привлекателна за високообразованите, с дигитални умения от по-ниските възрастови групи лица. Този вид организация на работата се възприема като възможност за баланс между работата и семејството¹ - нещо, към което работещите не спират да се стремят през целия си живот (особено в ранните родителски години).

Книгата се основава на данни от авторско изследване чрез качествени (дълбочинни и биографични интервюта - общо 14 броя) и количествени методи (уеб-базирана анкетна карта сред 297 наети и 100 самонаети лица) за набиране на индивидуална емпирична

¹ В книгата термините „баланс работа-личен живот“ и „баланс работа-семејство“ се използват като синоними, въпреки че семејството е само част от личния живот на индивида.

информация, проведено през 2016 г. Представено е и мнението на социалните партньори по отношение на социалната закрила на наетите в платформената икономика. Резултатите се отнасят само до ИКТ сектора в България.

За разлика от предишни изследвания, авторското изследване има амбицията да докаже, че балансът между работата и семейството е не само психологически, но и социален феномен. Чрез въвеждане на работата от разстояние като форма на заетост възможностите за съвместяване на родителски и служебни роли се обогатяват – особено в средата на трудовата кариера (когато най-често се случва родителството²). Тази книга има за цел да опровергае твърдението, че да имаш деца има отрицателно влияние върху участието на жените на пазара на труда (Eurofound, 2016). Напротив, търсят се алтернативни начини на заетост по примера на фрилансърите³(freelancers) в платформената икономика⁴ (platform economy), за да се постигне баланс между работа и семейство.

Книгата е организирана по следния начин: въведението представя теоретичната рамка на анализа – разгледани са концепциите за баланса работа-семейство и платформената икономика, след което е изложен контекста и предпоставките за работата от разстояние⁵ (в т.ч. навлизането на новите технологии в България; въвеждане на „работата от разстояние“ в законодателството; образователен ценз в ИКТ сектора; национални програми и мерки за постигане на баланса работа-семейство); следват методически бележки и описание на лицата в проучванията, формулирани са и ограничения на анализа.

В две отделни глави последователно се разглежда работата от разстояние като средство за

² В България се наблюдава отлагане на родителството и едновременно с това раждане на първо дете в по-късна фертилна възраст. В страната се утвърждава тенденцията за нарастване на средната възраст при раждане на първо дете – от 21,4 през 1990г. на 25,6 години през 2009г., за да достигне ниво от 27,2 години през 2018г. Или за 28 години се наблюдава изместване средно с 5 години и 8 месеца на по-късно раждане (НСИ, 2018а).

³ Заети на свободна практика лица, които най-често намират своите ангажменти в специализирани интернет-платформи за посредничество между търсещи и предлагащи работа на свободна практика.

⁴ Търсенето на български еквивалент на термина „platform economy“ все още продължава. Основавайки се на дефиницията на Eurofound, в настоящата книга се превежда като икономика, която предлага нова форма на заетост, използвайки специализирани интернет платформи за посредничество между търсещи и предлагащи работа на свободна практика.

⁵ Работата от разстояние се дефинира като форма за организиране на труда, изнесена извън помещения на работодателя и извършвана по трудово правоотношение. Нейна характерна черта е, че се съчетава с използването на информационни технологии, както и с това, че преди изнасянето ѝ е била или би могла да бъде извършвана в помещенията на работодателя. Често за този вид работа се използва и терминът „дистанционен труд“. С други думи, използването на информационни технологии – компютър, софтуер, интернет свързаност – е това, което отличава работата от разстояние от надомния труд и не може да бъде извършвана „работа от разстояние“ без „използване на информационни технологии“.

постигане на баланс между труд и личен живот, а непосредствено след това и работата от разстояние като фактор за конфликт между труда и семейството. Специално място е отредено на Бюджета на време на жените работещи от разстояние. Разгледани са фирмени политики за баланса работа – личен живот, а също и социалната закрила на работещите в платформената икономика. Книгата завършва със заключение и препоръки към публичните политики.

Основната причина за преминаване към работа от разстояние е свързана с прехода към родителство. Мнозинството от респондентите, работещи в ИКТ сектора в България, споделят, че изборът за работа от разстояние е техен личен (на работещия).

Резултатите в книгата са съпоставими с резултатите от предходни изследвания (Kovacheva, Spasova 2015, Illesy et al. 2007) за недостатъчните и неадекватните публични политики за осигуряване на баланса на работа и личен живот в България, най-малкото за сектори с високо заплащане и висококвалифицирана работна сила. В този контекст фирмените политики са от изключително значение. Резултатите показват, че като цяло фирмените политики са ограничени, те включват основно индивидуално договаряне на работа от дистанция и в по-широк смисъл гъвкави условия на труд, които могат да способстват за по-добрия баланс на работата и личния живот.

За баланса на трудовия и личен живот е от изключителна важност да се вземе предвид възрастта на детето на служителя, тъй като в различните възрастови периоди потребностите на родителя при съвместяването на работните със служебните задължения са различни. Силна диференциация се наблюдава между респонденти – жени с деца от 0 до 6 години, от 7 до 17 години и при респонденти – жени, които отглеждат сами децата си от 0 до 17 години. Най-силна е връзката в ниските възрастови групи (до навършване на 6 години на детето/децата), т.е. в ранната родителска фаза на живота, където се регистрират най-високи нива на удовлетвореност от постигнатия баланс между професионални и семейни ангажименти.

Работещите от разстояние са удовлетворени от постигнатия баланс работа–семейство, като споделят мнението, че именно трудовата им заетост за изпълняване на служебни задължения от разстояние спомага за постигнатия от тях баланс.

По-високи натрупвания на неудовлетвореност от постигнатия баланс между служебните и семейните ангажименти се наблюдава при лицата, преживели конфликт в семейството заради изпълняването на служебни задължения от дома си. Най-често се споделят проблеми със съпруг/а/интимен партньор и деца. Този резултат, от една страна, потвърждава теориите на Greenhaus и Powell (2006) за натиска на трудовата и на семейната сфера, а още повече, от друга страна, с Carlson, Grzywacz и Zivnuska (2009), според които това се превръща в източник на стрес. Най-често усещането се изживява от работещите от въкъщи като неуважение към същността на работата, като неприемане на работата от разстояние за сериозна и значима, като цяло за работа. Това заключение представлява важен принос към нюансирането на прекалените очаквания от виртуалния труд за подобряване на баланса труд - личен живот. В същото време това е и предизвикателство към политиките на компаниите в сектора по отношение на привличането и задържането на служители.

Още повече, сред социалните партньори (в това число синдикалните федерации, работодателските организации, представителите на министерства) е регистрирана липса на готовност за допускане на широкото навлизане на платформена икономика в страната. Наблюдава се неразбиране същността на платформената икономика. Това е и едно от основанията контролните функции да преминават към самоконтролни. Липсата на концепция от страна на управляващите води до липса или неадекватни политики за стимулиране на този вид икономика.

Въпросът е как се променят индивидуалните и колективните нагласи към работата от разстояние и как тази „нова“ форма на труд в България ще бъде третирана институционално, законово и от страна на работодателите. Именно в тази посока следват бъдещите социологически търсения на автора.

Йорданова, Г., Бюджет на времето в постсоциалистическа България: предизвикателствата пред жените в детеродна възраст. София: изд. Омда. 2019. стр. 239. ISBN: 978-619-7510-04-1, електронно издание с отдалечен достъп: http://www.omda.bg/uploaded_files/files/articles/Book_Gabriela_Yordanova_2019_sent_1560945475.pdf?fbclid=IwAR3RTI0mrxRaMD2m-Qhksrhcai93AxtFVSNsJLjgqSOWnoSq0T_UuH6BbnY

Изискванията на ЕС за постигане на висок образователен ценз, представителство на жените на високо статусни длъжности, нива на раждаемост и съвместяване на трудовия и семейния живот, поставя българките в детеродна възраст пред приоритизиране и преструктуриране на дейностите, изпълнявани в ежедневието, поради липса на адекватни инструменти, мерки и механизми (демографски стратегии и политики за заетост, и равнопоставеност) изработени в постсоциалистическа България.

Целта на изследванията по темата е оптимизиране на използване на времето от жените в детеродна възраст в България чрез проучване и анализ на състоянието, проблемите и тенденциите за изменение на Бюджета на времето им в периода 1988–2009 г. и създаване на примерен теоретичен модел за управление и методика с инструментариум.

Целта детерминира следните изследователски задачи: 1) Да се изследва състоянието на използване на времето за различни дейности (време за заетост, време за домакинска работа, време за лични грижи и свободно време) на жените в детеродна възраст, в годините 1988, 2001/2002 и 2009/2010-а. 2) Да се анализират основните резултати от емпирично изследване сред жените на база реализирано собствено социологическо проучване, посредством два метода – качествен – дълбочинно интервю, търсещо отговори за социални промени в начина на живот на жените, при наличие – в какво се изразяват и под влияние на какви фактори са се случили, и количествен – индивидуална анкетна карта за използване на времето. 3) Да се направи преглед на документи, засягащи демографската политика на България – в частта стимули за раждаемост и заетост, както и стратегии за развитие на проблема с равнопоставеност на половете. Също да се изследва степента на достигане на заложените критерии в качествено отношение от страна на Европейския

съюз към страната ни в тази област. 4) Да се създаде теоретичен модел за съвместяване на трудовия и семейния живот, насочен към органите на социално управление, на база на събраната информация. 5) Да се изготви примерна методика и инструментариум за изследване и анализ на използване на времето сред жените в детеродна възраст в България, който да е приложим в хода на реализация на теоретичния модел и да предоставя възможност за управление на времето.

Основните хипотези, заложи в проекта, могат да бъдат обобщени по следния начин: 1.) Българките в детеродна възраст имат по-силно изразена динамика в структурата на Бюджета на времето през 2009 г., в сравнение с 1988 г. Тя се изразява най-вече в пет от основните елементи – време за заетост, време за обучение, време за домакинска работа, време за лични грижи и свободно време. 2.) Факторите, оказващи влияние върху изменение в структурата на дейностите в Бюджета на време на българките в детеродна възраст у нас могат да бъдат обобщени в две групи. Първата група включва: неработещи политики в демографската сфера и касаещите заетостта, също равнопоставеността по пол (в това число в семейството като институция). А към втората спадат: статус на заетост, професия и фактическо семейно положение. Обект на настоящото изследване са жените в детеродна възраст в България. Предмет на изследването са измененията, настъпили в Бюджета на времето на българката в детеродна възраст в годините на прехода от планова, към пазарно ориентирана икономика (периодът 1988–2009 г., като само отделни показатели се проследяват и за по-голям период от време).

Търсенето на синхронизация между професионалната реализация и семейните ангажименти оказва влияние върху структурата на Бюджета на време сред жените в детеродна възраст у нас. Създава се усещане за недостиг на време и най-вече – за дефицит на свободно време за личността. Социологията на Бюджета на времето дава възможност за задълбочено изследване и анализ на тази проблематика. От една страна, чрез Бюджета на време се регистрира наличие на дисбаланс в разпределение на дейностите в рамките на денонощието, а от друга – именно чрез използване на потенциала на Бюджета на времето могат да се потърсят решения за управление на личното, трудовото и свободното време. Тази книга има амбицията да предложи именно това – теоретичен модел за съвместяване на трудовия и семейния живот на жените в детеродна възраст.

Статии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове:

Markova, E. and Yordanova, G. “Becoming a New Share Country – Bulgaria”. In SHARE Wave 7 Methodology: Panel innovations and life histories, edited by M. Bergmann, A. Scherpenzeel and A. Börsch-Supan. Munich: MEA, Max Planck Institute for Social Law and Social Policy. 2019. 64-65. ISBN: 978-3-00-062956-3, достъпна на адрес: [http://www.share-](http://www.share-project.org/fileadmin/pdf_documentation/MFRB_Wave7/SHARE_Methodenband_A4_WEB.pdf)

[project.org/fileadmin/pdf_documentation/MFRB_Wave7/SHARE_Methodenband_A4_WEB.pdf](http://www.share-project.org/fileadmin/pdf_documentation/MFRB_Wave7/SHARE_Methodenband_A4_WEB.pdf)

Статията съдържа опита на България, при присъединяването ѝ към вълна 7 на Изследване на здравето, стареенето и пенсионирането в Европа (Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe – SHARE). Авторите представят това, което ги е мотивирало да станат част от SHARE, описват пречките и предизвикателствата, с които са се сблъскали и как са били преодолени, и дават кратък преглед на бъдещи намерения.

Маркова, Е. и Йорданова, Г. „Има ли място спортът в живота на българите на 50+? Анализ на национални данни от 7-ма вълна на SHARE“, София: Научно методическо списание Спорт и наука: Международна научна конференция „Спорт и рекреация“, 29.11-01.12.2019г., Благоевград. (2019): 26-36. ISSN: 1310-3393, достъпна на адрес: http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_0_2020.pdf

България е страната с най-сериозна демографска ситуация в Европа, но също е и сред най-застаряващите нации в света. Един от сериозните проблеми, които стоят за разрешаване пред съвременното общество, е създаване на необходимите предпоставки и условия, на технологии и механизми за интегриране на спорта в свободното време със здравеопазването – две социални системи, чиято основна цел е здравето на човека. Здравето и качеството на живот на възрастните хора е от изключителна важност за устойчивото развитие и дълъг трудов живот. Анализът на последни актуални данни от Изследване на здравето, стареенето и пенсионирането в Европа (SHARE) относно

физическа активност и здраве на хората на 50 и повече години в България са важен аспект от планиране и провеждане на публични политики.

В статията се проблематизира начина на живот на българите на 50 и повече години, техните хронични заболявания, равнището на здравна култура и значението на активната физическа и спортна дейност за увеличаване качеството и продължителността на живота.

Анализът е извършен чрез статистически методи за количествени данни посредством SPSS (версия 26.0 (IBM, 2019)). Данните от SHARE за физическо здраве са представени чрез многомерен анализ на променливи като пол, възраст, образование. Публикацията представя за първи път данни за България, чрез композитни индекси: Индекс за телесна маса (Body Mass Index (BMI)); Глобален индекс за ограничения в дейностите (Global Activity Limitation Index (GALI)); Индекс за ограничение в ежедневните дейности (Activities of Daily Living (ADL)) и Индекс за ограниченията в инструменталните дейности в ежедневието (Instrumental Activities of Daily Living (IADL)).

В заключение се обосновава необходимостта от целенасочени политики и мерки за активизиране на спортни и рекреационни дейности на хората на 50 и повече години в България.

Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация

Yordanova, G. “Employment Policy Trail in Bulgaria”. Revista Inclusiones Vol: No 7 (2020): 398-414. ISSN: 0719-4706, достъпна на адрес: <http://www.archivosrevistainclusiones.com/gallery/34%20VOL%207%20NUM%20ESPECIALJULIOSEPTIEMBREEE2020ZZ.pdf>

Студията представя политическа пътека в България фокусирана върху програма, финансирана по инициативата „Гаранция за младежта“, в която целта е да се подпомогнат младите хора в неравностойно положение при заетост (фокус върху заетостта). При събирането на информация за участието на лица в обучението и заетостта са използвани качествени методи – контент анализ на документи и дълбочинни интервюта. Статията анализира характеристиките на конкретната програма; достъп и бариери; възможни ползи;

уроци за учене. Направени са заключения и са предложени възможни действия (в национален / регионален контекст).

Yordanova, G. and Kirov, V. “Virtual work in the ICT sector in Bulgaria: what impact on work life balance?”. Revista Inclusiones Vol: No 7 (2020): 424-446. ISSN: 0719-4706,

достъпна

на

адрес:

<http://www.archivosrevistainclusiones.com/gallery/36%20VOL%207%20NUM%20ESPECIALJULIOSEPTIEMBREEE2020ZZ.pdf>

Студията изследва ролята на виртуалния труд за подобряване на баланса между работа и личен живот (WLB) в сектора на ИКТ в България. В контекста на неадекватни публични политики нагласите на работещите в сектора на ИКТ (на служители и на работещи на свободна практика) се анализират заедно с политиките за управление на човешките ресурси на компаниите. Целите на изследването бяха постигнати чрез количествено изследване (уеб-базирано проучване) и качествени методи (интервюта с мениджъри, служители, фрилансъри). Бяха тествани три специфични хипотези за изследване на връзките между пола, продължителността на виртуалния труд и възрастта на децата (дефинирани като факторни променливи) и удовлетвореността на родителите от техния баланс между работа и личен живот (резултативна променлива). Изводите от изследването показват, че: виртуалният труд се практикува главно на базата на индивидуален избор, фирмените политики се основават на индивидуални договорености със служителите, а не на формализирани политики, а тези служители, ангажирани с виртуален трудов опит, отчитат по-добро удовлетворение по отношение на техния баланс работа между и личен живот. Въз основа на резултатите от изследванията се формулирани препоръки за фирмени политики.

Yordanova, G. “Global digital workplace as a potential for Bulgarian woman to achieve better work family balance”. Revista Inclusiones Vol: No 6 (2019): 248-264. ISSN: 0719-4706, достъпна на адрес: http://www.archivosrevistainclusiones.com/gallery/17_vol_6_num_3_especialdos2019julsep19incl.pdf

На базата на 61 реализирани анкети, посредством уеб базиран въпросник сред жени, регистрирани като „фрилансъри“ (заети на свободна практика) в портали за работа, авторът анализира нова форма на икономическа заетост в България – тази на работата от разстояние, дигиталният/виртуалният труд, телеработата. Студията разкрива предимства и недостатъци на този тип работа, обяснява мотивите за избор, продължителност на практикуването, структура на дейността като време и реализирани доходи. Материалът търси да разкрие нагласите към тази нова форма на заетост както и личностните и професионални качества, които изисква да се притежават за изпълнението ѝ, и да анализира възможността пред българската жена да постигне по-добър баланс между работата и семейството. Студията разглежда национални статистически данни (от присъединяването на страната към Европейския съюз през 2007 г.), които се приемат като предпоставка за появата на свободна практика в България.

Yordanova, G. and Stoilova, R. “Mechanisms of gendered labour market outcomes, as a result of early job insecurity and consequences within the transition to adulthood”. *Revista Inclusiones* Vol: No 6 (2019): 136-151. ISSN: 0719-4706, достъпна на адрес: http://www.archivosrevistainclusiones.com/gallery/8_vol_6_num_3_especialdos2019julsep19incl.pdf

Преходът към зряла възраст е процес, който създава различни трудности за младите хора и в който те трябва да вземат важни решения за бъдещия си живот. Когато този процес съвпада с икономическа и финансова криза, с политическа трансформация и преход на пазара на труда, ситуацията за младите хора е допълнително затруднена. На този фон настоящата студия се фокусира върху несигурността на работното място сред младите хора в Европа и изследва последиците от него при прехода към зряла възраст. Тя използва информация от 209 интервюта - житейски истории от седем европейски страни (България, Чешката република, Германия, Гърция, Норвегия, Полша и Обединеното кралство). В материала се анализират механизмите на пазара на труда по полов признак. По-конкретно, в него се разглеждат няколко ситуации, които предизвикват значителни трудности за жени, търсещи удовлетворяваща заетост, като например: майчинство (ранно майчинство и самотни майки), грижи за членове на домакинството и необходимост от постигане на

баланс работа-семејство, субективни възприятия на интервюираните за плашещите сигнали за работодателите и дискриминацията, основана на пола и етническата принадлежност, както и шансовете за възходяща социална мобилност от гледна точка на поколението и пола.

Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

Йорданова, Г. и Киров, В. „Ролята на работата през онлайн платформи за баланса между работа и родителство в сектора на ИКТ в България“. Социологически проблеми, ИФС-БАН, БСА. (2020): 277 - 300. ISSN:0324-1572, достъпна на адрес: <http://www.sp-bg.eu/bg/issue/content/4?issueId=7>

Студията анализира как работата на самонаети лица чрез трудовите онлайн платформи спомага за постигане на баланса между работа и родителство в сектора на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) в България. Анализирани са нагласите на над сто самонаети лица. Изследователските цели са постигнати чрез авторско социологическо изследване с количествени (уеб-базирано анкетно изследване) и качествени методи (дълбочинни интервюта със самонаети). Изследователските резултати показват, че работата през онлайн платформи е благоприятна за баланса между работа и личен живот на изследваните лица. В този смисъл те нюансират наложеното в литературата схващане за уязвимостта на труда през платформи, поне по отношение на висококвалифицираните и високоплатени самонаети, и допринасят за по-доброто разбиране на качеството на труда в новата икономика.

Йорданова, Г., Възприятия и оценка на работодателите за младите кандидати за работа в България. София: изд. Омда. (2019): 1-29. ISBN: 978-619-7510-05-8, електронно издание с отдалечен достъп: [http://www.omda.bg/uploaded_files/files/articles/Yordanova G., Employer perceptions Bulgaria 2019 SENT 1561018411.pdf](http://www.omda.bg/uploaded_files/files/articles/Yordanova_G.,_Employer_perceptions_Bulgaria_2019_SENT_1561018411.pdf)

Студията представя възприятията и оценката на работодатели за трудностите да намерят подходящи служители. Използва се интерпретация на количествени данни от он-лайн анкета, реализирана през 2016 г. в България в рамките на международен проект „Преговаряй“/ „Negotiate“. Изследването регистрира недостиг на персонал в пет сектора на заетост на икономиката в страната (машиностроене; банково и застрахователно дело; здравеопазване; туризъм и информационни технологии), при същевременно наличие на нагласи сред провеждащите подбора, ограничаващи потенциалния кръг от кандидати за вакантните позиции, базирани на етноса на кандидатите. Честата смяна на работа също е негативен сигнал за работодателите, при това с по-голяма тежест, отколкото предишен период на безработица в биографията на кандидатите. Представянето на очакванията на работодателите е значима възможност за намаляване на ранната младежка трудова незаетост и за компенсиране на недостига на персонал.

Йорданова, Г. и Киров, В. “Предизвикателствата пред работата от разстояние: случаят на българските жени в сектора на информационните и комуникационни технологии”, в Неравенства и социална (дез)интеграция: В търсене на заедност, съставители П. Бояджиева, М. Канушев, М., и М.Й. Иванов. София: Изток-Запад. 2018. 347-362, ISBN: 978-619-01-0188-8

Студията анализира ролята на виртуалния труд за постигане на баланса между работа и личен живот в сектора на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) в България. Работата от дистанция, опосредствана от новите информационни и комуникационни технологии, се счита за основен фактор за постигане на добър баланс между трудовия и личния живот. Но от друга страна виртуалният труд води до засилването на конфликта между работата и семейството. За да демонстрираме амбивалентния ефект на работата от разстояние, анализираме нагласите и практиките на работещите в ИКТ сектора (наети и самонаети). Изследователските цели са постигнати чрез авторско социологическо изследване с количествени (уеб-базирано анкетно проучване) и качествени методи (дълбочинни и биографични интервюта) с мениджъри и работещи като наети или самонаети. Изследователските резултати потвърждават

наличието на баланс работа-семейство при регистрирани високи нива на конфликт работа-семейство.

Stoilova, R., Krasteva, V. and Yordanova, G. “The Role of Employers on the Labour Market in Bulgaria”. *Sociological Problems, Special Issue, ISSK-BAS, BSA. (2017): 36-59. ISSN:0324-1572, достъпна на адрес: <https://www.cceol.com/search/journal-detail?id=760>*

Студията предлага сравнение между оценките на младите хора за трудностите, срещани при търсене на работа, и оценките на работодателите за трудността при намирането на подходящи служители. Използва се комбиниран метод на изследване (mixed method approach), включващ количествени данни от он-лайн анкета с работодатели и от качествен метод - интервюта с млади хора, проведени през 2016 г. Честата смяна на работното място се оценява от младите кандидати за работа като възможност за придобиване на допълнителен опит, но се разглежда от работодателите като плашещ сигнал, който има по-голяма тежест от периодите на безработица в биографията на кандидата. Установяването на по-голямо съответствие между очакванията на работодателите и на младите кандидати за работа предоставя значителна възможност за намаляване на младежката безработица и компенсиране на недостига на персонал. Тази конгруентност е свързана с нивото и профила на образованието на младите хора, постигнати при напускане на гимназията и университета, със специфичните действия, които те предприемат при прехода от образование към заетост (където е по-добре да се избягват честите промени в работата), към отхвърляне на негативните етнически или възрастови стереотипи от страна на работодателите и нивата на заплатите, предлагани от работодателите, които ще отговорят на очакванията на младите хора.

Публикувана глава от колективна монография:

Markova, E. and Yordanova, G. “What is hidden behind the “obvious”? SHARE data raises the curtain about health, early retirement and elderly care of ageing Bulgarians.” In *Health and socioeconomic status over the life course: First results from SHARE waves 6*

and 7, edited by A. Börsch-Supan, J. Bristle, K. Andersen-Ranberg, A. Brugiavini, F. Jusot, H. Litwin and G. Weber. Berlin/Boston: De Gruyter. 2019. 179-186. ISBN: 978-3-11-061723-8 (E-Book: 978-3-11-061724-5 and E-PUB: 978-3-11-061745-0), *достъпна на адрес:* <https://www.degruyter.com/view/product/509241?format=G>

България е страната с най-силната демографска криза в Европа, а също така е сред най-старите популации в света (ООН, 2015). Какво се крие зад очевидното безпрецедентно стареене в България? Какво изследователско пространство е отворено за политики, основани на знанието? Данните от Изследване на здравето, стареенето и пенсионирането в Европа (SHARE) са от съществено значение за разбирането на въздействието на застаряването в Източна Европа спрямо ЕС, а България е изключителен пример за бързо застаряващо общество. Главата описва национални данни от вълна 7 на SHARE за здравето и отношението към ранното пенсиониране, и грижите за възрастни: общо физическо здраве в България; планове за ранно пенсиониране; и семейни мрежи.

Imdorf, Ch., Shi, L. P., Sacchi, St., Samuel, R., Hyggen, Ch., Stoilova, R., Yordanova, G., Boyadjieva, P., Пиева-Trichkova, P., Parsanoglou, D. and Yfanti, A. “Scars of early job insecurity across Europe. Insights from a multi-country employer study”, In Youth unemployment and job insecurity in Europe: Problems, risk factors and policies, edited by T. Sirovátka, B. Hvinden and Ch. Hyggen. Cheltenham, UK: Edward Elgar. 2019. 93-116. ISBN:9781788118880 (eISBN:9781788118897), *достъпна на адрес:* <http://dx.doi.org/10.4337/9781788118897>

Ранната безработица се свързва с по-ниски доходи, нискоквалифицирана работа и намалени шансове за бъдеща заетост. Тези въпроси придобиха ново значение след Голямата рецесия (Dietrich, 2012; Scarpetta et al., 2010), която засегна младите хора търсещи работа в цяла Европа. Трайните последици от нестабилността на заетостта и безработицата се изучават и са известни в литературата като „плашещи ефекти“, но изследователите не обръщат достатъчно внимание какво влияние оказват днес последиците от ранната безработица върху перспективите за наемане на работа в различните страни. В тази глава ние изучаваме как безработицата и други сигнали за

несигурност на работното място в автобиографиите на младите кандидати за работа влияят върху шансовете им за наемане в България, Гърция, Норвегия и Швейцария.

Главата допринася за изучаването за набиране на персонал по три начина. Първо, международният изследователски проект „Негошиейт“/„Negotiate“ позволява сравнителен анализ между страните, като се използват националните измерения на равнището на младежката безработица, законодателството за защита на заетостта и вида на образователната система, за да се интерпретират различията в отделните държави. Второ, включването на работодателски експеримент в дизайна ни позволява да разграничим две форми на риск на пазара на труда - безработица и трудов опит на нискоквалифицирани работни места. Демонстрираме, че изключителният фокус върху безработицата, както често се възприема при изследванията на пазара на труда, не е достатъчен за разбиране на вредните резултати от пазара на труда. Трето, тъй като извадката се състои от реални служители по набиране на персонал (УЧР), които са търсили кандидати за текущи работни места по време на проучването, ние получихме уникален международен набор от данни с висока външна валидност. Констатациите показват, че ефектът от ранната безработица и нискоквалифицираните работни места варират в различните държави и нива на образование, а също така, че честите промени в работата (скачане от работа на работа – job hopping) допълнително утежняват шансовете за заетост в бъдеще. Нашето проучване има важни резултати за активните политики на пазара на труда. Констатациите показват, че мерките, насочени към бърза реинтеграция на младите безработни на пазара на труда, без да се отчита качеството на работата, може да не са оптимално решение, тъй като трудовият опит на нискоквалифицирано работно място може да повлияе негативно на оценките на работодателите.